

HÖGSKOLAN VÄST
Institutionen för individ och samhälle
Socialpedagogiska programmet

Guide till handledare m.fl.

Verksamhetsförlagd utbildning i socialt och
socialpedagogiskt arbete
22,5 hp

Högskolan Väst 2021-08-25

Till dig som erbjuder våra studenter plats för verksamhetsförlagd utbildning, VFU

Den här guiden är framför allt tänkt att fungera som ett stöd för dig som handledare i ditt viktiga uppdrag.

Guiden innehåller beskrivningar av vad det socialpedagogiska programmet omfattar och vad den verksamhetsförlagda utbildningen innebär. Vi beskriver också hur vi tänker att handledningen ska utformas men att det naturligtvis också styrs av de specifika förutsättningar som råder på just din arbetsplats.

I guiden får du information om vad som gäller för studenten under VFU-perioden; om tider, frånvaro och annat som är viktigt att ha med i planeringen av VFU:n. Studenten kommer att få motsvarande information genom Kursanvisning och Kurs-PM för kursen.

Det socialpedagogiska programmet

Socialpedagogiska programmet är en yrkesförberedande utbildning på tre år som leder till en kandidatexamen inom huvudområdet socialt arbete och socialpedagogik. Vi vill framhålla socialpedagogiken som en viktig del i det sociala arbetet. Socialpedagogiken fokuserar och synliggör frågor om delaktighet, gemenskap, lärande och social identitet. Det rör sig t.ex. om hur resurser kan mobiliseras i arbete med individer och grupper inom olika verksamhetsfält och i strukturellt inriktat samhällsarbete. Utbildningen ger forsknings-förankrade teoretiska och praktiska kunskaper och förbereder för kvalificerat arbete inom den sociala välfärdssektorn på individ-, grupp-, och samhällsnivå. Med en kandidatexamen, 180 hp, i socialt arbete och socialpedagogik arbetar man inom ett brett fält av verksamheter, som socialtjänst, social omsorg, behandlingsarbete, kriminalvård, psykiatri, skola, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Utbildningen ger också generella färdigheter när det gäller utredningsmetodik, handläggning och dokumentation samt organisering, utvärdering, verksamhetsutveckling och ledning inom olika verksamhetsformer.

Programmet är uppbyggt så att de första två terminerna utgörs av kurser inom huvudområdet socialt arbete och socialpedagogik. Kurserna bygger på varandra och är strukturerade så att varje nivå omfattar ämneskunskap för att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt samt professionsspecifika kunskaper. Tredje terminen omfattar kurser inom statsvetenskap och offentlig rätt, social rätt samt civilrätt i det sociala arbetet. Fjärde terminen innehåller kurser inom utredningsmetodik samt den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU). Femte terminen omfattar kurser inom organisation, ledarskap samt valbara kurser med fokus på socialpedagogiskt och delaktighetsfrämjande arbete inom olika verksamhetsområden (temakurser). Den sjätte terminen innefattar forskningsinriktade kurser samt examensarbete inom socialt arbete och socialpedagogik.

Vad är VFU?

Verksamhetsförlagd utbildning, VFU, är en läraaktivitet som syftar till att skapa förutsättningar för studenten att tillägna sig kunskaper och färdigheter som är viktiga inför kommande yrkesutövning i det sociala arbetet. Med stöd av handledare engageras studenten under VFU-tiden i konkreta arbetsuppgifter som är vanligt förekommande i verksamheter som riktar sig till människor i social utsatthet. Genom VFU ges studenten, förutom möjlighet att praktiskt pröva på arbetsuppgifter, också tillfälle att problematisera, analysera och kritiskt granska verksamheten och situationer som de erfar under praktiken. Teoretisk och erfarenhetsbaserad kunskap används, utvecklas och integreras därmed i det sociala och socialpedagogiska arbetet. VFU på socialpedagogiska programmet är väsentlig del i ett arbetsintegrerat lärande, AIL, som är en grund i Högskolan Västs alla utbildningar.

VFU-kursen omfattar 22,5 hp i socialpedagogiska programmet (180 hp), varav 15 hp är verksamhetsförlagd till det sociala arbetets fält och 7,5 hp avser teoretiska studier.

Mål för VFU-kursen

Efter avslutad kurs ska studenten kunna:

- beskriva och reflektera över verksamhetens organisatoriska sammanhang samt kritiskt granska samverkan och förutsättningar för samverkan mellan olika aktörer i relation till konsekvenser för den enskilde
- identifiera och synliggöra det sociala arbetets praktik och utmaningar med utgångspunkt i teorier om kategoriseringsprocesser och maktförhållanden
- motivera förslag till interventioner med utgångspunkt från teorier i etik och socialt arbete samt i relation till förutsättningar för den enskildes delaktighet.
- identifiera och kritiskt reflektera över processer som uppkommer och iscensätts i arbete med individer och grupper i utsatta livssituationer
- visa grundläggande färdigheter i professionellt socialt arbete.

Handledning

Handledning innebär att vägleda, följa upp och stödja studenten i sitt lärande under VFU-perioden. I det ingår att handledare och student fortlöpande för diskussioner om mål och metoder kopplade till arbetsuppgifterna samt de känslor och upplevelser som väcks hos studenten i det vardagliga arbetet. Studentens behov ska vara i fokus och det är angeläget att studenten stimuleras att själv finna tänkbara lösningar och alternativa handlingslinjer och ges möjlighet att diskutera dessa med handledaren.

Studenten bör innan kursens början ha formulerat en egen preliminär målsättning med sin VFU. Målen bör innefatta tankar, förväntningar och ett handlingsperspektiv på VFU-placeringen.

Vid första handledningstillfället är det bra om handledare och student tillsammans gör en genomgång av såväl kursens mål som studentens egna mål och diskuterar hur målen kan uppnås. Vid detta tillfälle kan student och handledare dessutom diskutera vilken verksamhetsinriktad litteratur som studenten bör läsa. Det är också viktigt att diskutera ömsesidiga förväntningar och arbetsformer, inkluderande hur tiden på VFU-platsen ska läggas upp.

Förutom den kontinuerliga vardagliga kontakten mellan handledare och student ska planerade samtal läggas in där studentens lärande är i fokus.Handledningssamtal bör ske varje vecka och omfatta ca en timme. Studenten ansvarar för innehållet i handledningssamtalen men det kan planeras tillsammans med handledaren. En kontinuerlig uppföljning av hur kursmålen uppnås bör ske i handledningen. Här kan bifogat diskussionsunderlag vara ett stöd.

Tänk på att:

- introducera studenten i vad som gäller på arbetsplatsen, ex. med raster, lunch, material
- ge studenten tillträde till lokalerna; nycklar, passerkort el. likn.
- se över vilka behörigheter studenten ska ha till verksamhetssystem, som dokumentationssystem och intranät.
- studenten informeras om tystnadsplikt och annat regelverk som gäller i verksamheten.
- studenten tilldelas arbetsplats med möjlighet att förvara tillhörigheter.

Besök av lärare

Under den verksamhetsförlagda utbildningen kommer studentens VFU-lärare på ett besök för att samtala med handledare och student. Om VFU-platsen ligger långt från studieorten kan läraren istället ha kontakt per telefon eller videomöte.

Syftet med mötet är att lärare, student och handledare gemensamt samtalar och reflekterar över hur det fungerat hittills, förutsättningar att uppnå lärandemålen och hur arbetet vidare kan se ut, utifrån studentens behov och verksamhetens förutsättningar.

Genom lärarens medverkan finns möjlighet att fånga upp och ge handledning på eventuella problem eller svårigheter.

Seminariedagar

Under VFU-kursen deltar studenten i tre seminarier på skolan. Seminarietillfälle två och tre är examinerande, med obligatorisk närvaro.

Studenterna är indelade i mindre seminariegrupper som ur sekretessynpunkt betraktas som en handledningsgrupp. Det innebär att det som avhandlas i gruppen inte får diskuteras i andra sammanhang. Studenterna förbereder sig genom att läsa kurslitteratur och ha med ett diskussionsunderlag utifrån olika teman. Studenten bör ha möjlighet att diskutera seminarieuppgifterna med sin handledare.

Studiebesök

För att få kunskaper om andra intressanta verksamhetsområden eller samarbetspartners kan studenten göra studiebesök under VFU-perioden. Tillsammans med handledaren diskuteras vilka studiebesök som kan vara relevanta. Ett tips kan vara att besöka andra studenters VFU-platser. När ni i början planerar VFU-tiden kan det vara bra att även diskutera när och var studenten vill göra studiebesök. Studiebesöken ska vara väl förberedda, t.ex. genom att formulera frågor som kan ställas vid besöket.

Sekretess och registerkontroll under VFU

Högskolans utgångspunkt är att studenten omfattas av den sekretesslagstiftning som verksamheten och handledaren lyder under.

I verksamheter som riktar sig till barn och ungdom gäller att studenten innan den påbörjar sin VFU ska kunna uppvisa ett registerutdrag från belastningsregistret enligt lag (SFS 2013:852) om registerkontroll alternativt *även* utdrag från misstankeregister enl. lag (SFS 2007:171). Utdrag från belastnings- och misstankeregister gäller vid VFU på HVB för barn och ungdom samt stödboende enl. socialtjänstlagen.

Därutöver kan verksamheter ha egna riktlinjer om registerkontroll. Det är viktigt att studenten så snart som möjligt får information från verksamheten om sådan riktlinje.

Anmälningsskyldighet

Studenter som gör sin VFU omfattas av den anmälningsskyldighet om missförhållanden, Lex Sarah, som gäller enligt socialtjänstlagen, SoL, och lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Det är viktigt att studenten tar del av de rutiner som gäller i verksamheten för Lex Sarah-anmälan.

Av 14 kap. 1c§ SoL framgår att alla som får kännedom eller misstanke om att barn far illa *bör* anmäla det till socialtjänsten. Det gäller alltså även den som gör sin VFU i verksamheten.

Den som är anställd i verksamheten, ex. VFU-handledaren, är *skyldig* att anmäla enligt 14 kap 1§ SoL.

Arbetsmiljö, hot och våld

Högskolan förutsätter att studenten omfattas av VFU-platsens ordinarie arbetsmiljöarbete, såväl det fysiska som det psykosociala. Det innebär t.ex. tillgång till omklädning eller skyddskläder när så krävs och tillgång till arbetsplats inom de ramar som gäller för verksamheten i övrigt.

Om studenten utsätts för hot, våld eller trakasserier på sin VFU-placering utgår högskolan från att verksamheten tillämpar samma rutiner som för övriga anställda. Vid incidenter och händelser gällande hot och våld eller annan arbetsrelaterad skada ska studentens VFU-lärare snarast kontaktas, kopia av rapporter om incidenter och händelser som upprättas i verksamheten skickas också till studentens VFU-lärare.

En personskadeförsäkring finns tecknad hos Kammarkollegiet för studenter vid de statliga universiteten och högskolorna. Försäkringen gäller i Sverige. Den gäller under skoltid och under direkt färd mellan bostaden och den plats där skoltiden tillbringas. Till skoltid räknas all verksamhet i högskolans regi, som VFU.

VFU-tid/arbetstid/frånvaro

VFU-perioden omfattar 15 veckors heltidsstudier. Studenten ska, förutom att aktivt delta i verksamheten, även ha tid för litteraturstudier och seminarier på skolan. I VFU innefattas alla delar som hör till vardagen i verksamheten, såsom arbetsplatsträffar och planerings- och samverkanskonferenser. Ett riktmärke är att förlägga 30 timmar per vecka i verksamheten och resterande 10 timmar för egna studier och examinationsuppgifter. Seminariedagarna på skolan ingår i de 30 timmar som förlagts i verksamheten.

Student och handledare bestämmer tillsammans hur tiden bäst kan förläggas utifrån såväl verksamheten som studentens behov av inläsning av litteratur och examinationer. Utgångspunkten är att tiden förläggs dagtid, vardagar. Om verksamheten bedrivs även kvällar och helger bör studenten förlägga några tillfällen under VFU-perioden på sådana tider.

Vid kortare sjukdom och ledighet kan handledaren och studenten tillsammans komma överens om hur den tiden ev. ska kompenseras, t.ex. om studenten bedöms ha missat viktiga moment i arbetet. Vid tveksamheter kontaktas studentens VFU-lärare. Vid längre frånvaro, mer än 1 vecka i sträck alternativt med upprepad korttidsfrånvaro, **ska alltid kontakt tas med studentens VFU-läraren**. Det kan bli aktuellt att upprätta en handlingsplan i för studentens fortsatta studier.

Vikariat/timanställning

Att vara student i verksamheten respektive anställd är två skilda roller som inte bör kombineras. Det kan bl.a. leda till oklarheter hos omgivningen, såväl hos personal som hos klienter eller brukare, om studentens roll och ansvar i olika situationer. Studenten bör därför inte erbjudas att vikariera eller inneha annan anställning eller uppdrag i verksamheten under VFU-perioden.

Bedömning och examination

Högskolan ansvarar för studentens examination av sin VFU. Kursen examineras genom tre moment:

- medverkande i två seminarier med individuell skriftlig förberedelse
- en individuell skriftlig hemtentamen,
- bedömning av VFU-läraren, med stöd av intyg från handledaren, om kursens verksamhetsförlagda del genomförts på ett godkänt sätt.

När VFU avslutas utfärdar handledaren ett intyg gällande hur studentens bedöms ha uppnått kursmålen samt studentens frånvaro. Utfärdande av intyget ska ha föregåtts av en kontinuerlig diskussion mellan handledare och student om måluppfyllelse.

Om det, när som helst under VFU-perioden, råder någon tveksamhet om en student ska kunna godkännas på den verksamhetsförlagda delen ska du snarast ta kontakt med studentens VFU-lärare.